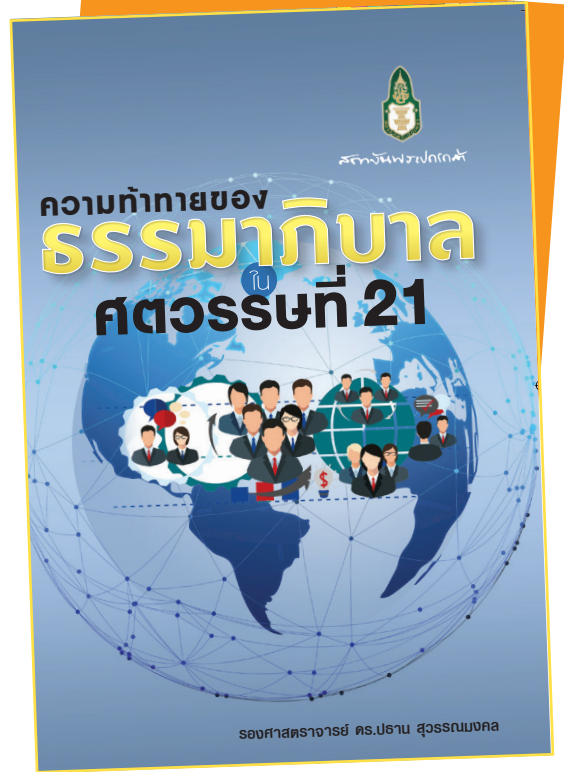




RS 9.64

“ความท้าทายของธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21” ได้นำเสนอประเด็นท้าทายแนวคิดธรรมาภิบาล ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการบริหารประเทศในเกือบทุกประเทศทั่วโลก โดยได้นำแนวคิดธรรมาภิบาลมาใช้ในการแก้ปัญหา ทว่าเวลาผ่านไปกว่าสามทศวรรษประเด็นปัญหาต่าง ๆ ก็ยังคงดำรงอยู่ และบางประเด็นมีแนวโน้มทวีความรุนแรงขึ้น อย่างไรก็ตามไม่ได้หมายความว่าแนวคิดธรรมาภิบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ แต่ปัจจัยความสำเร็จต้องมาจากหลายอย่างประกอบกัน เช่น เจตนาธรรมทางการเมืองของผู้นำประเทศ นักการเมือง การมีสำนึกถึงความเป็นพลเมืองของประชาชน สิ่งเหล่านี้ได้กลายเป็นประเด็นท้าทายธรรมาภิบาลที่สำคัญ



ความท้าทายของ ธรรมาภิบาล ใน ศตวรรษที่ 21



**ประเด็นท้าทาย
ธรรมาภิบาล
ในศตวรรษที่ 21**

โลกในศตวรรษที่ 21 เป็นช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมาย อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร ความก้าวหน้าเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อในวงกว้างไปทั่วโลก ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การบริหาร และสิ่งแวดล้อม จนเกิดเป็นประเด็นท้าทายต่อหลักธรรมาภิบาลของประเทศต่าง ๆ ดังนี้

ชื่อเรื่อง :	ความท้าทายของธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21
นักวิจัย :	รองศาสตราจารย์ ดร.ปราน สุวรณ์มงคล
ISBN :	978-616-476-180-3
จำนวนหน้า :	190 หน้า
จัดพิมพ์โดย :	สถาบันพระปกเกล้า
ปีที่พิมพ์ :	2564
ผู้สรุป :	นางสาวอิจจิมา แสงรัตน์
ผู้ออกแบบ :	นายรัชชดล รัตนวิเชียร

RS 9.64

สิทธิมนุษยชน



สิทธิมนุษยชนเป็นประเด็นท้าทายธรรมาภิบาลที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ของทุกประเทศโดยจะรุนแรงในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาและด้อยพัฒนา แม้ว่าหลายประเทศจะใช้ระบอบประชาธิปไตยแต่ก็เป็นเพียงเชิงโครงสร้างและสถาบันทางการเมืองเท่านั้น ในความเป็นจริงยังคงมีการเลือกปฏิบัติก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียม ไม่มีการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน จึงจำเป็นที่ทุกประเทศต้องให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิมนุษยชน เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ต้องได้รับการคุ้มครอง สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิทางกฎหมายทั้งกฎหมายแห่งรัฐและกฎหมายระหว่างประเทศ รัฐต้องให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชน โดยการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติผ่านทางกฎหมาย และมีการบังคับใช้กฎหมายนั้น ๆ เพื่อลดปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคม

คอร์รัปชัน



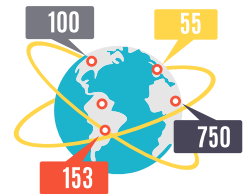
คอร์รัปชันเป็นการใช้อำนาจหรือทรัพยากรอำนาจ ไม่ว่าจะตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ ความมั่งคั่ง ความรู้ที่มีอยู่ในทางที่ไม่ถูกต้องเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง ดังนั้นการปราบปรามคอร์รัปชันต้องเป็นเจตจำนงทางการเมืองที่สำคัญของผู้นำประเทศในการต่อสู้กับปัญหาคอร์รัปชัน โดยเริ่มจากการมีระบอบประชาธิปไตยที่มีเสถียรภาพ มั่นคง แข็งแรง และที่สำคัญการมีกฎหมายที่เอื้ออำนวยต่อการมีธรรมาภิบาลในการบริหารงานและเอื้อให้กลไกภายนอก เช่น สื่อมวลชน ภาคประชาสังคม สามารถติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของสถาบันการเมืองได้ และสถาบันการเมืองต้องดำเนินงานอย่างโปร่งใสและเปิดให้มีการตรวจสอบได้



ความเหลื่อมล้ำและ ความไม่เป็นธรรมในสังคม

ความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อันเป็นความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ทั้งนี้การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคมทำได้โดยอาศัยปัจจัยเชิงนโยบายสาธารณะของรัฐบาลที่ต้องให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาอย่างมีธรรมาภิบาล ซึ่งรัฐที่มีธรรมาภิบาลจะต้องมีบทบาทในการปกป้องให้ความช่วยเหลือกลุ่มคนที่เข้าไม่ถึงโอกาสเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

สิทธิคนในเมือง และความขัดแย้งในเมือง



ปัจจุบันประชากรโลกกว่าครึ่งหนึ่งอาศัยอยู่ในเมืองและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากความเจริญที่กระจุกตัวอยู่ในเขตเมือง พร้อมทั้งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองจนก่อให้เกิดปัญหาเรื่องคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนในเมือง โดยเฉพาะกลุ่มคนด้อยโอกาส รวมทั้งความขัดแย้งที่เกิดจากความหลากหลายของกลุ่มคนที่ต้องมาอยู่ร่วมกันในเขตเมือง จึงมีการเสนอเรื่องสิทธิคนในเมืองต่อการแสดงบทบาทการบริหารเมืองร่วมกัน โดยไม่ได้จำกัดเฉพาะกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองและเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ต้องเปิดโอกาสให้กับกลุ่มคนที่เข้ามาอาศัยอยู่ในเมือง มีสิทธิเท่าเทียมกัน ด้วยเหตุนี้สิทธิคนในเมืองจึงกลายเป็นเรื่องท้าทายธรรมาภิบาลในเชิงนโยบายสาธารณะซึ่งจะเปิดโอกาสให้กลุ่มคนด้อยโอกาสได้เข้าร่วมในการริเริ่มนโยบายสาธารณะของรัฐบาลและเข้าไปอยู่ในกระบวนการพัฒนาเมืองในทุกมิติ

RS 9.64



การจัดการสิ่งแวดล้อมโลก

การเปลี่ยนแปลงของสภาวะอากาศโลกมีสาเหตุสำคัญมาจากที่หลายประเทศต่างมุ่งพัฒนาประเทศโดยขาดสำนึกรับผิดชอบต่อโลกซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ดังนั้นหลักธรรมาภิบาลจึงได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมโลกทั้งทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือรัฐมีหน้าที่บริหารประเทศอย่างมีธรรมาภิบาล พร้อมกันมีสำนึกรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ส่วนรวมของโลกด้วย โดยรัฐต้องมีนโยบายและแนวทางการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อโลกมากขึ้น

ปัญญาประดิษฐ์



ปัญญาประดิษฐ์เป็นหนึ่งในนวัตกรรมขั้นสำคัญของศตวรรษที่ 21 ถือเป็นความฉลาดเทียมที่สร้างขึ้นให้กับสิ่งที่ไม่มีชีวิต จนสามารถทดแทนมนุษย์ในหลายด้าน โดยเฉพาะการคิดคำนวณข้อมูลจำนวนมาก ทว่าปัญญาประดิษฐ์ที่กำลังเข้ามาแทนที่มนุษย์มากขึ้น มีทั้งข้อดีและข้อพึงระวังต่อการนำมาใช้อย่างเหมาะสม จึงจำเป็นต้องมีธรรมาภิบาลในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ โดยเฉพาะประเด็นจริยธรรมต่อการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งภาครัฐควรให้ความสำคัญโดยการออกกฎระเบียบในการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้อย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์ที่สุด อีกทั้งต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในประเด็นความสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมของผู้คิดและผู้ใช้ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสังคมโลก

รัฐไทย กับ ธรรมาภิบาล ในศตวรรษที่ 21

แม้ว่ารัฐไทยจะส่งเสริมการมีธรรมาภิบาลมากกว่า 20 ปี แต่ประเด็นท้าทายธรรมาภิบาลของสังคมไทยก็ยังคงดำรงอยู่ยังไม่หลุดพ้นจากประเด็นท้าทายต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1. ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย** เป็นปัญหาที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านาน เนื่องจากนโยบายของรัฐที่ส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมในสังคม และเป็นนโยบายที่เน้นการพัฒนาแบบรวมศูนย์จนทำให้ความเจริญต่าง ๆ กระจุกตัวอยู่เฉพาะในเขตเมือง การจะก้าวไปสู่ความเสมอภาคเท่าเทียมได้นั้นต้องให้โอกาสกับคนในสังคม โดยเฉพาะกลุ่มคนด้อยโอกาสซึ่งเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ของประเทศ รัฐต้องมีนโยบายสาธารณะที่เอื้ออำนวยให้กลุ่มคนดังกล่าวได้เข้าถึงบริการของรัฐอย่างเสมอภาค
- 2. การพัฒนาระบบการศึกษาไทย** ในศตวรรษที่ 21 มีความพยายามในการปฏิรูปการศึกษาไทยหลายครั้ง แต่ผลลัพธ์ก็ยังไม่น่าพอใจ ดังนั้นรัฐจำเป็นต้องมีนโยบายด้านการศึกษาที่สร้างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นจริง โดยทำให้สถานศึกษาทั้งในเมืองและชนบทมีคุณภาพใกล้เคียงกัน และจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับนโยบายส่งเสริมความเท่าเทียมทางการศึกษา
- 3. การปราบปรามคอร์รัปชัน** แม้ว่าจะมีความพยายามแก้ไขโดยการจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน แต่ดูเหมือนว่าปัญหาดังกล่าวยังคงอยู่ ทั้งในเชิงทางการเมืองและเชิงนโยบาย ดังนั้นรัฐต้องเริ่มจากการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้ทุกภาคส่วน มีความตระหนักรู้และตื่นรู้ในสิทธิหน้าที่และเข้าร่วมในการบริหารบ้านเมือง หากภาคพลเมืองเข้มแข็งปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทยอาจมีแนวโน้มลดลงได้



RS 9.64

4. สิทธิของคนในเมือง ความเท่าเทียมธรรมมาภิบาลสำหรับประเด็นสิทธิคนในเมืองก็คือ สิทธิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งสิทธิด้านที่อยู่อาศัย สิทธิการเข้าถึงบริการสาธารณะต่าง ๆ แม้ว่ากลุ่มคนด้อยโอกาสที่อาศัยในเมืองจะเข้าถึงอย่างเท่าเทียมแต่ก็ต้องให้เกิดความเป็นธรรมด้วยเช่นกัน กล่าวคือ รัฐควรปฏิรูปสถานศึกษาและสถานพยาบาลให้มีคุณภาพใกล้เคียงกันทุกแห่งเพื่อให้กลุ่มคนด้อยโอกาสที่อาศัยอยู่ในเมืองได้เข้าถึงบริการสาธารณะของรัฐที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน

5. การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของคนไทย ประเด็นนี้มีความสำคัญต่อเสถียรภาพและความมั่นคงของระบอบประชาธิปไตยของไทยเพราะไทยประสบปัญหาเกี่ยวกับเสถียรภาพทางการเมืองและความเชื่อมั่น ศรัทธาของประชาชนต่อสถาบันทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในสังคมไทยจึงต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองแก่ประชาชนโดยส่งเสริมให้เข้าถึงข้อมูลด้านสิทธิของปัจเจกบุคคลและสิทธิชุมชนเพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ในกิจการสาธารณะ

6. การรับมือกับการเป็นสังคมผู้สูงอายุ สังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ สิ่งที่ทำหยาธรรมมาภิบาลคือการจัดสรรงบประมาณเพื่อดูแลคนในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ โดยมีมาตรการในการดูแลและเสริมสร้างสุขภาพรวมถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้อย่างครบถ้วน และที่สำคัญรัฐบาลต้องมีการปรับเปลี่ยนมุมมองใหม่ของคนในสังคมต่อกลุ่มผู้สูงอายุ ว่าเป็นกลุ่มที่มีคุณค่าต่อสังคม ไม่ใช่เป็นภาระของสังคม

7. การสร้างประเทศและรัฐบาลที่โปร่งใสและเป็นธรรม ตั้งแต่แผนพัฒนาประเทศปี 2504 เป็นต้นมา การพัฒนาของไทยเป็นไปในแบบ **“ทันสมัยแต่ไม่พัฒนา”** กล่าวคือมีความทันสมัยในเชิงโครงสร้างแต่ไม่สามารถพัฒนาทรัพยากรในสังคมไทยให้มีวินัย รับผิดชอบต่อสังคม จึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนโดยการเพิ่มโอกาสให้แก่กลุ่มคนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม การสร้างรัฐบาลที่มีความโปร่งใสและเป็นธรรมด้วยการมีกลไกในการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพสูงเพื่อนำไปสู่ **“การเมืองใหม่”** ที่พลเมืองไทยได้เข้าร่วมในการสร้างสรรค์การเมืองที่มีความโปร่งใสเป็นธรรมไปด้วยกัน

...ท่ามกลางความท้าทายธรรมมาภิบาล
ที่ร้อยรัดสังคมไทยมายาวนานนั้น จำเป็นที่ต้องคลายปมปัญหา
ด้วยการสร้างความเป็นพลเมือง
เปลี่ยนโฉมสถาบันการเมืองให้มีความโปร่งใส
บริหารบ้านเมืองด้วยสำนึกรับผิดชอบ เป็นธรรม
และไม่ทิ้งใครไว้เบื้องหลัง...

